

УДК 373.3:016:81:82-93

Прищеп В. В.

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

Підгурська В. Ю.

к. п. н., доцент

доцент кафедри початкової освіти та культури фахової мови,
Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

**ВІМЕЛЬБУХ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ УСНОГО
МОВЛЕННЯ ПЕРШОКЛАСНИКІВ**

Розвиток усного мовлення першокласників – важлива частина навчального процесу, адже саме в цей період діти активно формують базові комунікативні навички. Одним з ефективних засобів розвитку усного мовлення є використання книжок-картинок, оскільки ілюстрації та яскраві образи допомагають учням формувати мовленнєві навички, розвивати

фантазію та творчі здібності. Останнім часом на українському видавничому ринку з’явився новий вид видань для дітей – вімельбух, або книжка-розглядалка.

Вімельбухи стали об’єктом науково-методичних розвідок таких зарубіжних і вітчизняних науковців, як: А. Єфремова, Т. Качак, Л. Круль, Б. Кюммерлінг-Майбауер, Й. Мейбауер, П. Нодельман, О. Таран, І. Санковська та ін.

Вімельбухи (від нім. *Wimmelbilderbuch* – “мерехтлива книжка”) – це тип дитячої книги, що вирізняється яскравими, насиченими ілюстраціями, в яких відсутній текст або наявна його мінімальна кількість. Такі книги є популярним засобом для розвитку мовлення в дітей молодшого шкільного віку; зазвичай вони мають великий формат і складаються з кількох сторінок, надрукованих на щільному картоні. Весь простір розвороту у вімельбухах заповнений деталями; сюжет не лінійний, що дозволяє маленькому читачеві створювати власні історії на основі зображень. Вімельбухи підходять для дітей із різним рівнем мовленнєвого розвитку, а також ефективні для учнів, яким складно сприймати текстову інформацію, адже візуальні образи полегшують розуміння.

Книги такого типу сприяють розвитку в першокласників спостережливості, уваги, уяви та мовлення. Їх унікальний формат з ілюстраціями, сповненими різноманітних деталей, збагачує словниковий запас учнів та покращує вміння висловлювати свої думки. А. Єфремова зазначає, що книжки-картинки – особливий різновид книжок для дітей, їх необхідно розглядати не лише як об’єкт літератури загалом і читання зокрема, а й як форму гри. Такі книжки зазвичай орієнтовані на дітей, які ще не вміють читати або лише вчаться, а тому мають бути максимально цікавими і захопливими [2, с. 480].

Тематика вімельбухів надзвичайно різноманітна й охоплює широкий спектр сюжетів та тем: від класичних книг, що зображують повсякденне життя в місті, селі чи лісі, до більш оригінальних варіантів, в яких ідеться про циркових акторів, піратів, динозаврів, героїв відомих казок, святкові події та багато про що. Існують також вімельбухи, де відсутній чітко визначений сюжет, і на сторінках можна побачити величезну кількість різних, інколи схожих, але водночас унікальних об’єктів. Такі книги, як “Заховані в природі. Шукай, лічи, рахуй” Агнес Баруцці та “Подивись і знайди. Під водою” Кірстін Робсон, не мають класичної лінії сюжету; натомість вони зосереджені на тому, щоб зацікавити дитину через пошук і порівняння різних елементів на сторінках.

Однак, як зазначають Т. Качак та Л. Круль, ключовими в сучасних українських книжках-картинках для дітей є теми пізнання навколишнього світу, природи, людини, українських традицій, культури, історії, суспільних подій. Актуальними впродовж останніх років є тема й образи війни, боротьби українського народу за незалежність [3, с. 296].

Вімельбухи заохочують дітей до складання історій, опису ситуацій або послідовності подій. Завдяки деталізованим ілюстраціям діти знайомляться з новими предметами, явищами, діями. На думку О. Таран, І. Санковської, важливо, щоб дорослий був включений у процес розглядання разом із дитиною, демонстрував зацікавленість, подив, захопленість, ділився своїми враженнями через невеликі розповіді, казки, історії. Такі діалоги унікальні. На відміну від авторських текстів вони ґрунтуються на досвіді дітей, можуть змінюватись, доповнюватись, включати нові деталі [1, с. 185]. Діти вигадують сюжети, додають до ілюстрацій нові деталі або змінюють наявні історії, що сприяє не лише мовленнєвому, але й креативному розвитку.

У сучасному світі, де інформація надходить швидко й у великій кількості, такі книги допомагають дітям учитися концентрувати увагу, шукати деталі та взаємодіяти з оточенням. Вімельбухи інтегрують знання з різних предметів; ці книжки варто використовувати як допоміжний матеріал для вивчення математики, природничих наук чи іноземних мов. Так, першокласники можуть рахувати предмети на сторінках, знаходити об’єкти певного кольору чи форми, вивчати назви тварин іншими мовами. Учні можуть запропонувати описати те, що вони бачать на сторінці вімельбуха. Наприклад, розглядаючи зображення міського пейзажу, діти можуть описати будинки, людей, транспортні засоби та інші деталі. Це допомагає

розвивати навички побудови речень, збагачувати словниковий запас і вчити правильно формулювати думки.

Завдання знайти на сторінці певні об'єкти або персонажів стимулює увагу та вміння порівнювати. Наприклад, учитель може попросити знайти всі червоні машини або визначити, скільки тварин є на картинці. Це розвиває не тільки спостережливість, а й мовленнєві навички через пояснення того, що саме знайшли першокласники. Використовуючи вімельбухи, педагог пропонує дитині описати, як виглядає певний герой, що він робить, у що вдягнений; вигадати історію, котра розгортається навколо певної сцени тощо.

Опрацювання вімельбухів розвиває у школярів навички читання з розумінням: навіть без тексту діти вчаться слідкувати за логікою подій, знаходити причиново-наслідкові зв'язки між елементами зображень. Це допомагає їм краще усвідомлювати послідовність подій і готуватися до роботи з текстами.

Таким чином, вімельбухи є чудовим інструментом для розвитку усного мовлення першокласників, адже створюють широкі можливості для вираження своїх думок, творчості та розвитку комунікативних навичок.

Список літератури

1. Єфремова А. Вімельбухи як специфічний різновид книжки-картинки. *Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства*. 2017. № 7. С. 477–486.

2. Качак Т., Круль Л. Сучасні українські книжки-картинки для дітей : ключові теми і образи. *Закарпатські філологічні студії*. 2024. Вип. 35. С. 290–296.

3. Таран О., Санковська І. Методичні рекомендації та практичні поради під час роботи над темою “Вімельбух. Розглядаємо вімельбух”. *Організація освітньої діяльності в закладах освіти Києва в умовах воєнного стану. Методичні рекомендації* : навч.-метод. посіб. / упоряд. : Фіданян О., Войцехівський М., Дідур О. ; за заг. ред. О. Фіданян, М. Войцехівського. Київ : Київ. столич. ун-т ім. Б. Грінченка, 2024. С.182–187.